

себе зобов'язань. Правовий режим повітряного простору України, врегульований Повітряним кодексом України, згідно з яким, повітряний простір України – частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у тому числі над її територіальними водами (територіальним морем), і обмежена вертикальною поверхнею, що проходить по лінії державного кордону України [4].

Література

1. Шемшученко Ю. С. Делімітація повітряного і космічного просторів: основні теоретичні проблеми та практика / Ю. С. Шемшученко, В. В. Семеняка // Вісник НАН України. – 2014. – № 11. – С. 18-25.
2. Алексеев С. С. Общие дозволения и общие запреты в советском праве / С. С. Алексеев. – М.: Юрид. лит., 1989. – 288 с.
3. Чайковська В. В. Про поняття «правовий режим» (на прикладі правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності) / В. В. Чайковська // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Серія «Правознавство». – 2014. – Т. 19. – Вип. 2 (23) – С. 87-95.
4. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.

УДК 349.6:341.9:629.73(043.2)

Пінчук В. Ю., Роман О. О., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Череватюк В. Б., к.і.н., доцент

ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ КОНФЛІКТИ В СФЕРІ АВІАЦІЇ

Сучасний стан розвитку екологічних правовідносин відзначається значним поглибленням та розширенням правових зв'язків суб'єктів, у діяльності яких використовуються різні види екологічно небезпечних джерел, що характеризуються підвищенням екологічним ризиком. Основними сферами господарювання, яким притаманна наявність таких видів діяльності, відповідно до національного законодавства, виступають: промисловість, енергетика, сільське господарство, транспорт тощо. Саме тому розкриття специфіки правових засад еколого-правових конфліктів у галузі авіації як різновиду діяльності на транспорті має велике значення як у теорії, так і в практиці правової науки.

Поняття еколого-правових конфліктів в науці розглядається з двох підходів. Перший підхід ґрунтується на аналізі видів господарської діяльності, при якій здійснюється поводження з небезпечною речовиною у відповідності до Конвенції ООН «Про транскордонний вплив

промислових аварій» від 17 березня 1992 р. [1], де визначається, що небезпечною діяльністю є та діяльність, у процесі якої одна чи більше небезпечних речовин наявні або можуть бути в рівних кількостях чи перевищують граничні кількості, визначені цією конвенцією і здатні призвести внаслідок аварії до транскордонного впливу [3, с. 68].

Природа екологічних конфліктів – соціо-економічна, що частіш за все потребує політико-економічного узгодження позицій сторін конфлікту для його врегулювання в залежності від рівня конфлікту. Нехтування екологічними конфліктами або несвоєчасне втручання з метою його врегулювання може призвести до загострення міждержавних (міжрегіональних) відносин, збройних конфліктів і сутичок і, як наслідок, становити значну загрозу еколого-економічній безпеці держав (регіонів).

Таким чином, авіаційна діяльність впливає на стан навколишнього природного середовища через: здійснення викидів та скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище та потрапляння їх в атмосферне повітря, води, ґрунтові елементи аеродрому тощо; здійснення фізичного впливу повітряного транспорту на навколишнє природне середовище та його елементи; емісію авіаційного двигуна, тобто виділення авіаційним двигуном таких шкідливих газоподібних речовин як дим, незгорілі вуглеводні, окиси вуглецю і оксиди азоту.

Саме в таких напрямках повинні реалізовуватися заходи щодо забезпечення екологічної безпеки у сфері авіаційної діяльності. До основних джерел, що негативно впливають на стан довкілля та здоров'я людей в сфері авіації, необхідно віднести такі: повітряні судна – здійснюють акустичний вплив на навколишнє природне середовище та викиди забруднюючих речовин, аеропорти – використовують радіотехнічні пристрої з потужними електромагнітними полями; підприємства цивільної авіації – використовують природні ресурси, землю, води, нафтопродукти тощо і несуть в собі потенційну загрозу.

Варто зазначити, що деякі науковці виділяють такі основні юридичні ознаки еколого-правових конфліктів через визначення екологічно небезпечної діяльності в галузі авіації:

1) екологічно небезпечна діяльність в галузі авіації виступає складовою екологічно небезпечної діяльності як родового поняття і підвидом екологічно небезпечної діяльності на транспорті;

2) екологічно небезпечна діяльність в галузі авіації являє собою суспільні дії, спрямовані, з одного боку, на забезпечення функціонування визначеної законодавством галузі господарювання;

3) внаслідок таких дій відбувається постійне та/або тимчасове забруднення навколишнього природного середовища;

4) присутність у діяльності екологічного ризику зумовлює до

виникнення специфічних правовідносин, в яких об'єктами виступають небезпечні фактори (хімічні, фізичні та біологічні впливи), а їх носіями (джерелами небезпеки) – склади пально-мастильних матеріалів, транспортні засоби, радіолокаційні станції та інші об'єкти, технології та устаткування, які використовуються під час будівництва та експлуатації аеропортів;

5) такі правовідносини врегульовані, з одного боку, положеннями цивільного, господарського, транспортного та іншого законодавства, яке визначає загально-правові засади здійснення цього виду господарювання. З другого – підпорядковані вимогам екологічного законодавства щодо виконання суб'єктами цих правовідносин прав та обов'язків у сфері раціонального використання природних ресурсів для потреб авіації, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки громадян [2, с. 19].

Таким чином, екологічний конфлікт – це ситуативне динамічне сполучення екологічних, соціально-політичних та інших умов, а також взаємовідносин між суб'єктами авіаційної діяльності, в тому числі третіх осіб, у якому кожна із конфліктуючих сторін намагається зайняти позицію, несумісну чи протилежну щодо еколого-правових інтересів, насамперед, щодо природних ресурсів, протилежної сторони; моментом переходу потенційної форми конфлікту в активну форму необхідно вважати факт настання екологічного стресу та / або екологічно спричинених систематичних соціальних зіткнень, крайньою формою яких є антагоністична протидія.

Література

1. Конвенція про транскордонний вплив промислових аварій: Конвенція, Міжнародний документ від 17.03.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_262

2. Оверковська Т. К. Правові засади забезпечення екологічної безпеки аеропортів в Україні / Т. К. Оверковська, С. І. Хом'яченко, Є. К. Єряшов // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 3. – С. 17-21.

3. Петрушенко М. М. Аналітична оцінка потенційних екологічних конфліктів із урахуванням чинника ризику / М. М. Петрушенко // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2012. – № 4. – С. 65-71.